

(miestas / rajonas, mokykla)

____ klasės mokinio (-ės) _____

(vardas ir pavardė)

GIMTOJI KALBA (LENKŲ)

2013 m. mokyklinio brandos egzamino užduotis

Pagrindinė sesija

2013 m. birželio 11 d.

Trukmė – 4 val. (240 min.)

NURODYMAI

- Pasitikrinkite, ar egzamino užduočių sąsiuvinyje nėra tuščių lapų ar kito aiškiai matomo spausdinimo broko. Pastebėję praneškite egzamino vykdytojui.
- Antraštiniame lape užrašykite savo vardą ir pavardę, rajoną / miestą, mokyklą ir klasę (grupę).
- Vertinami tik tie atsakymai, kurie parašyti mėlynai rašančiu rašikliu. Koregavimo priemonėmis naudotis negalima. Neaiškiai parašyti, pribraukti atsakymai vertinami 0 taškų.
- Atlikdami teksto suvokimo užduotį (II egzamino dalis), į klausimus atsakykite glaustai ir aiškiai. Jūsų atsakymai turi tilpti paliktose eilutėse.
- III egzamino dalyje pateiktos trys rašinio temos ir du tekstai interpretacijai. Įdėmiai juos perskaitykite, pasirinkite ir parašykite vieną rašinį arba vieną teksto interpretaciją.
- Turite parašyti 250–400 žodžių (A4 formato 1–2 puslapiai) tekstą. Vertinant bus atsižvelgiama ir į darbo apimtį. Švarraštyje suskaičiuokite žodžius. Parašėje **nurodykite 250 žodžių ribą**.
- Jeigu pirmiausia rašote juodraštyje, pasilikite pakankamai laiko darbui perrašyti į švarraštį. **Juodraštis nebus tikrinamas.**

Linkime sėkmės!

EGZAMINO VERTINIMAS TAŠKAIS

II dalis (teksto suvokimas)	III dalis (rašinys arba interpretacija)	TAŠKŲ SUMA
30 taškų	40 taškų	70 taškų

Vertinimo komisija: _____

(parašas, vardas ir pavardė)

(parašas, vardas ir pavardė)

(parašas, vardas ir pavardė)

II egzamino dalis

TEKSTO SUVOKIMAS

Przeczytaj dwa podane teksty (tekst I i tekst II) i wykonaj zadania do nich.

TEKST I

Eliza Orzeszkowa

ONI

(fragment)

1. W moim ręku szeleściła kartka z pięciu słowami: „Przyjeżdżaj także. Jesteś potrzebna. Stefania”. Służbę stajenną budzić? Strata czasu. Do powozu konie zakładać? Kto by tam teraz myślał o powozach!

Kilka minut upłynęło i już przed stajnią stał koń do linijki zaprzężony.

Nie wiesz, co to linijka? Taka gładka, zwyczajna deska, pomiędzy czterema kołami położona i sukнем obita. Nic więcej. Wąskie to, niezmiernie lekkie, dla gospodarzy do jeżdżenia po drożynach i miedzach polnych... Kobiety rzadko tym jeździły, jednak czasem, w takiej postawie, jak jeżdżą na koniu.

Towarzysz mój ujął lejce, ja za nim już siedziałam.

Trzy wiorsty¹ drogi tylko. Linijka nasza jak strzała pruła powietrze, turkocąc po twardej grobli² (...).

2. Wpadliśmy na wielki dziedziniec latarniami oświetlony, mrowiskiem ludzkim pokryty. (...) Czamary³, bluzy, krótkie sukmany, szerokie pasy, skórzane, wysokie obuwia, czapki jak łąn kwiatów, amarantowe, szafirowe, białe. Na plecach strzelby, u pasów pistolety. Duży pęk kos pionowo w długie trzony oprawionych stał oparty o ścianę domu i w świetle latarni nad nim wiszącej błyszczał jak stalowe słońce. Ruch, gwar, szum ludzkich kroków i głosów. (...)

3. Kiedy linijka nasza przez tłum ten z wolna się przesuwała, z ganku domu zbiegła i naprzeciw niej biegła wiotka, ładna kobieta w białej sukni, za rękę mnie z linijki zeskakującą pochwyciła, mówiąc śpiesznie:

– Przyjechałaś? To dobrze! Daję zlecenie mnie i tobie, przez nas innym. Chodź prędko!

Weszliśmy razem do wnętrza domu, które w porównaniu z dziedzińcem wydawało się dziwnie puste i ciche. (...)

W salonie kilku ludzi, przy jednym ze stołów siedząc, półgłosem rozmawiało. Zaraz w progu rzuciły mi się w oczy kruczoczarne włosy Traugutta⁴. (...)

4. Po krótkich powitaniach gospodarz domu bez żadnej zwłoki przedstawił to, czego organizacja od nas żądała. Były to zadania mające związek z potrzebami ekonomicznymi partii, właściwie z pewnymi ich szczegółami. (...) Rzeczy tych drobnych i zarazem dość trudnych kobiety dokonać mogły z większą niż mężczyźni łatwością, z mniejszym niebezpieczeństwem.

Szło nie o jedną ani o dwie kobiety, ale o cały legionik kobiecy, roztropnie i trafnie dobrany. (...)

Przymiotami legioniku, mającego krzątać się po okolicy rozległej i nad którą niezawodnie po wystąpieniu partii nieprzyjacieli straż baczną rozciągnie, musiały być: zwinność ruchów, ich spokój i ich niejako naturalność. Druga cecha niezbędna: umiejętność ujmowania dla roboty swojej serc i chęci ludzkich. A trzecie: umiejętność milczenia. I czwarta jeszcze: odwaga.

– I przytomności umysłu w żadnym wypadku nie tracić! – z przyjacielskim ku nam uśmiechem dodał Orszak.

5. Słuchałyśmy szczęśliwe, przejęte, skupione; w piersiach grały nam bohaterskie pieśni, a po głowach już przelatywały myśli: kto, gdzie, jakim sposobem? Ku mówiącym pochylone, w słowa ich zasłuchane, z ogniami na policzkach, bez żadnej o tym wiedzy swojej mocno ścisaliśmy się za ręce.

Wtem usłyszałyśmy głos Traugutta. Spojrzenie jego zza szkieł okularów spoczywało na nas uważne, przenikliwe, lecz nie surowe; owszem, wewnętrznym uśmiechem rozjaśnione. (...)

– Z ufnością powierzamy wam te na pozór drobne, lecz w rzeczywistości ważne interesy polskiego żołnierza.

¹ wiorsta – dawna rosyjska jednostka długości równa 1,0668 km

² grobla – wał ziemny usypany wzdłuż rzeki lub stawu

³ czamara – dawne męskie ubranie wierzchnie

⁴ Romuald Traugutt – polski generał, dowódca powstania styczniowego, jego przywództwo miało charakter tajny

Zadania do tekstu I

1. Które z podanych określeń pasują do narratora tego fragmentu? Zaznacz **dwie** poprawne odpowiedzi i wypisz z tekstu zdanie, które uzasadnia Twój wybór.

- A pierwszoosobowy
B trzecioosobowy
C liryczny
D abstrakcyjny
E bohater wydarzeń

Cytat
(2 punkty)

2. Na uzasadnienie każdego podanego stwierdzenia wypisz z **1. i 2. części** tekstu po **jednym** odpowiednim połączeniu wyrazowym.

	Stwierdzenie	Cytat
a)	akcja toczy się nocą	
b)	działaniami bohaterów towarzyszył pośpiech	
c)	ludzie na dziedzińcu byli uzbrojeni	
d)	ludzie mieli nakrycia głowy w różnych kolorach	

(2 punkty)

3. Podaj przykłady różnych środków artystycznych zastosowanych w opisie sytuacji na dziedzińcu w **2. części** tekstu.

	Nazwa środka artystycznego	Cytat z tekstu
a)	epitet	
b)	porównanie	
c)	metafora (przenośnia)	

(3 punkty)

4. Uzupełnij tabelkę wyrazami lub związkami wyrazowymi z **2. i 3. części** tekstu, opisującymi kontrast atmosfery panującej na dziedzińcu i w domu.

	Dziedziniec	Wnętrze domu
a)		wydawało się puste
b)	gwar, szum ludzkich głosów	
c)	ruch	

(1,5 punktu)

Punkty
I II III

Suma punktów za zadania 1–4 (maks. 8,5)

5. Na podstawie 4. części tekstu napisz, jakich właściwości i umiejętności oczekiwano od legioniku kobiecego. Wypisz **cztery** odpowiednie wyrazy lub połączenia wyrazowe.

.....

 (2 punkty)

6. Zadania, które powierzono kobietom, określa się dalszej części tekstu w sposób przeciwstawny. Wypisz z 5. części tekstu fragment zdania zawierający takie przeciwstawienie.

.....
 (1 punkt)

7. Przy podanych stwierdzeniach zapisz TAK lub NIE.

	Stwierdzenie	TAK lub NIE
A	bohaterka niechętnie przyłączyła się do udziału w powstaniu	
B	do walki powstańcy mieli użyć również kos	
C	w dworku dowództwo powstania odbywało naradę	
D	dowódca powstania R. Traugutt nie zwrócił uwagi na przybyłe kobiety	
E	legionik kobiecy miał dostać broń i uczestniczyć w walkach zbrojnych	

(2,5 punktu)

8. Co cechuje fabułę tego fragmentu? Zaznacz **dwie** poprawne odpowiedzi.

- A dynamiczna
 B metaforyczna
 C składa się z opowiadania i opisu
 D składa się z wielu wątków
 E zawiera inwersję czasową

(1 punkt)

9. Dobierz synonimy do podkreślonych wyrazów.

wielki dziedziniec –

mówiąc śpiesznie –

półgłosem rozmawiano –

z wolna się przesuwiała –

Roztropnie i trafnie dobrany –

Przymioty legioniku –

(3 punkty)

Suma punktów za zadania 5–9 (maks. 9,5)			
---	--	--	--

10. Zaznacz **trzy** poprawne odpowiedzi:

- A Eliza Orzeszkowa jest pisarką współczesną
- B Eliza Orzeszkowa jest pisarką epoki odrodzenia
- C Eliza Orzeszkowa jest pisarką epoki pozytywizmu
- D Eliza Orzeszkowa jest laureatką nagrody Nobla
- E Eliza Orzeszkowa tworzyła w podobnym czasie, jak Maria Konopnicka
- F Eliza Orzeszkowa tworzyła w podobnym czasie, jak Maria Dąbrowska
- G Eliza Orzeszkowa jest autorką powieści Noce i dnie
- H Eliza Orzeszkowa jest autorką noweli Nasza szkapa
- I Eliza Orzeszkowa jest autorką powieści Nad Niemnem

(1,5 punktu)

11. Który z niżej wymienionych autorów w swych utworach poruszał temat powstania styczniowego? Zaznacz odpowiednie nazwisko oraz podaj tytuł utworu.

- A J. Kochanowski
- B A. Mickiewicz
- C S. Żeromski
- D J. Słowacki
- E I. Krasicki

Tytuł utworu:

(1 punkt)

Punkty		
I	II	III
—	—	—
—	—	—

Suma punktów za zadania 10–11 (maks. 2,5)			
---	--	--	--

TEKST II

Czesław Miłosz

ONE

Feministkom

Imiona ich nie będą pamiętane.
 Cerowaczki wydartych swetrów, opiekunki
 Skarpetek i kalesonów, ochmistrzyni⁵
 Kuchni smacznej a lekkiej, miłej jego zdrowiu,
 Prasowaczki koszul na jego wieczorny występ,
 Polubienice, nałożnice, kochanki,
 Pokusznice, gospodynie, żony,
 Umiejące cierpliwie znosić wielkie idee,
 Plany zmieniania świata, wiarę w genialność,
 Nosicielki sekretu, o którym on nie wie,
 Uśmiechają się, zaparzają herbatę,
 Idą do okna, podlewają kwiaty.

Z tomu *Dalsze okolice*, 1991.

Zadania do tekstu II

12. Co oznacza wyraz „feministka”? Zaznacz poprawną odpowiedź.

- A zwolenniczka równouprawnienia kobiet
- B kobieta utożsamiana z mężczyzną
- C służąca
- D osoba mająca nieograniczoną władzę
- E specjalistka w określonej dziedzinie.

(0,5 punktu)

13. Wypisz po **dwa** wyrazy lub połączenia wyrazowe, wyrażające w wierszu:

- a) codzienne powszednie czynności –

.....

- b) uroczyste, niecodzienne strony życia –

.....

(2 punkty)

14. O jakich właściwościach **męskiego** charakteru i zachowania mówi poeta w wierszu? Zaznacz **trzy** właściwe stwierdzenia.

- A dbają o swoje zdrowie
- B lubią wykonywać zwykłe codzienne obowiązki
- C mają manię wielkości
- D dbają o własną karierę
- E marzą o wielkich czynach
- F gotowi są poświęcić swoje życie dla kobiet

(1,5 punktu)

Punkty		
I	II	III
—	—	—
—	—	—

Suma punktów za zadania 12–14 (maks. 4)

⁵ ochmistrzyni – dawn. kobieta zarządzająca gospodarstwem w majątku

15. Podkreśl **trzy** cechy kobiet, które są właściwe bohaterkom wiersza.

Nieczule, pracowite, cierpliwe, krzykliwe, wyrozumiałe, zazdrosne, genialne, lekkomyślne, nerwowe.

(1,5 punktu)

16. Po prawej stronie tabelki wpisz czasowniki, od których zostały utworzone użyte w wierszu rzeczowniki.

RZECZOWNIKI	CZASOWNIKI
cerowaczki	
prasowaczki	
polubienice	
pokuśnice	

(2 punkty)

17. Dlaczego imiona ich nie będą pamiętane? W 1–2 zdaniach wyjaśnij sens tego stwierdzenia.

.....

.....

.....

.....

.....

(2 punkty)

Suma punktów za zadania 15–17 (maks. 5,5)			
---	--	--	--

	Maks. suma	Punkty		
		1	2	3
Suma punktów za zadania 1–4	8,5			
Suma punktów za zadania 5–9	9,5			
Suma punktów za zadania 10–11	2,5			
Suma punktów za zadania 12–14	4			
Suma punktów za zadania 15–17	5,5			
Suma punktów za test	30			
Zaokrąglona suma punktów	30			

III egzamino dalis

TEKSTO KŪRIMAS

Wybierz **jeden** z podanych tematów i napisz rozprawkę (tematy 1–3) lub interpretację utworu (tematy 4–5). Objętość pracy pisemnej – 250-400 słów (około 1–2 stron A4). W czystopisie policz wyrazy, zaznacz kreską granicę 250 wyrazów i zapisz liczbę na marginesie.

TEMATY PRAC PISEMNYCH

Rozprawki

1. Romantyczny anioł czy kobieta-bohater? Który typ postaci kobiecej w literaturze bardziej Cię fascynuje?
2. Rozważ, jaki wpływ miały wydarzenia historyczne na tematykę literatury polskiej w wybranej epoce.
3. Który z dramatów oceniasz jako dzieło wybitne? Uzasadnij swój wybór.

Interpretacje

4. Interpretacja wiersza W. Szymborskiej *Portret kobiecy*.
5. Interpretacja fragmentu powieści S. Żeromskiego *Wierna rzeka*.

Wisława Szymborska

PORTRET KOBIECY

Musi być do wyboru,
 Zmieniać się, żeby tylko nic się nie zmieniło.
 To łatwe, niemożliwe, trudne, warte próby.
 Oczy ma, jeśli trzeba, raz modre, raz szare,
 Czarne, wesołe, bez powodu pełne łez
 Śpi z nim jak pierwsza z brzegu, jedyna na świecie.
 Urodzi mu czworo dzieci, żadnych dzieci, jedno.
 Naiwna, ale najlepiej doradzi.
 Słaba, ale udźwignie.
 Nie ma głowy na karku, to będzie ją miała.
 Czyta Jaspersa⁶ i pisma kobiece.
 Nie wie po co ta śrubka i zbuduje most.
 Młoda, jak zwykle młoda, ciągle jeszcze młoda.
 Trzyma w rękach wróbelka ze złamanym skrzydłem,
 własne pieniądze na podróż daleką i długą,
 tasak⁷ do mięsa, kompres i kieliszek czystej.
 Dokąd tak biegnie, czy nie jest zmęczona.
 Ależ nie, tylko trochę, bardzo, nic nie szkodzi.
 Albo go kocha albo się uparła.
 Na dobre, na niedobre i na litość boską.

Z tomu *Wielka liczba*, 1976.

⁶ Karl Jaspers (1883–1969) – wybitny niemiecki filozof, teolog, także psychiatra; przedstawiciel filozofii egzystencjalnej

⁷ tasak – szeroki nóż kuchenny

Stefan Żeromski**WIERNA RZEKA**

fragment

Powstaniec przeszedł w poprzek dziedzińca i znalazł się u wejścia do kuchni. (...) Owiało go ciepło ognia, płonącego pod blachą komina. Jakże głębokie na ten widok uczuł wzruszenie! Przed paleniskiem, twarzą do płomienia zwrócony stał wysoki, zgarbiony starzec, biały, jak gołąb, z gęstą nad wyraz czupryną – i patrzył w duży żeleźniak⁸, w którym perkotała się rozgotowana kasza. (...) Na widok przybysza twarz starego stała się sroga i okrutna. (...) Z nagłą zakrzętnął się. Chwycił wymytą miskę i nabrawszy z żeleźniaka warzechą⁹ rozgotowanej jęczmiennej kaszy, wrzucił w naczynie i podał rannemu.

– Na, zeżeraj i wont mi z miejsca, bo tu za tobą po śladach przyńdą. Dwór spalą, a mnie nahajami ubiją. Żywo, rusz się! (...)

Wygnany zawahał się, dokąd ma iść. (...) Mijał co prędzej ten niegościnnie dom. Stokroć gorzej bolały go nogi w ciężkich chodakach, ciężył kostur w rękę, kozuch moskiewski na grzbiecie – a nade wszystko – nade wszystko ta hańba nieudźwigniona, którą na sobie niósł... Minął pierwszy ganek, nie podnosząc oczu. Mijał drugi... Lecz oto ktoś go z tego ganku okrzyknął. Po kilku kamiennych stopniach zeszła ku niemu młoda kobieta i zdumiona jego straszliwą postacią stanęła w pół drogi. Wędrowiec podniósł na nią oczy i mimo ogrom swego nieszczęścia, poprzez półmgłę śmierci patrząc, zadziwił się i zachwycił jej pięknnością. Uśmiech żalony, a zarazem szczęśliwy wywinął się na jego wargi. Nie miał czym i nie wiedział jak ukłonić się tej prześlicznej osobie, więc tylko ręką wykonał jakiś znak pozdrowienia. Patrzyła na niego oczyma czarnymi, którym zdumienie, ciekawość i odrobina żalu jeszcze większej dodawały piękności.

– Z bitwy? – wyszeptała.

Potwierdził, mimowolnie uśmiechając się do niej. (...)

Zbliżyła się jeszcze o krok, patrząc badawczo i uważnie na „połuszubok” wojskowy.

– Ja jestem powstaniec... – wytłumaczył. – A to na pobjowisku ściągnąłem z żołdata, bo nas z odzienia obdarli.

– Jakże pan tu doszedł?

– Lasami.

Spojrzała na jego czerwoną głowę, wybite oko, nogi zlane krwią – i zakrzętnęła się prędko, żywo, jednym tchem, a z jakowąś szczególną wesołością duszy. Chwyciła go za rękę, wyciągnęła z niej sękaty kij i rzuciła go precz za wyłamane szczątki ogrodowego płotu. Następnie ujęła rannego pod rękę i poprowadziła ku stopniom ganku.

– Dwór spalą... – rzekł do niej łagodnie, ociągając się po niewoli.

– Zobaczymy, jak to tam będzie, a teraz marsz, gdzie każą! – mruknęła z pośpiechem, dźwigając go na schody.

Z trudem wygramolił się na stopnie i siadł w ganku na ławce. Panienska zapaliła latarnię, która tam stała i otworzyła ciężkie drzwi do wewnątrz, prowadząc gościa za sobą.

⁸ żeleźniak – dawn. prosty piecyk żelazny, w którym pali się węglem lub drewnem

⁹ warzecha – dawn. drewniana łyżka kuchenna, wykorzystywana przy gotowaniu stawy

BRUDNOPIS

Lined area for writing the rough draft (brudnopis).

Ćiąg dalszy brudnopisu na s. 12.

Ciąg dalszy brudnopisu

Dotted lines for writing.

Ciąg dalszy brudnopisu na s. 14.

Ciąg dalszy brudnopisu

Dotted lines for writing.

